

Rodinné právo – základy

JUDr. Radovan Malachta
YOVp01 Základy práva pro MŠ
podzim 2022

Právní úprava

- občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.)
- zákon o registrovaném partnerství (zákon č. 115/2006 Sb.)
- zákon o matrikách, jménu a příjmení (zákon č. 301/2000 Sb.)
- celá řada dalších vnitrostátních předpisů – návaznost na MŠ
  - školský zákon (zákon č. 561/2004 Sb.) – souvisí – součástí rodičovské odpovědnosti je výchova a vzdělávání, zahrnuje i povinnou školní docházku
  - zákon o sociálně-právní ochraně dětí (zákon č. 359/1999 Sb.) – zajišťuje ochranu práv dětí státem – okruh dětí, které je potřeba chránit (týrané děti, děti v nebezpečí apod.)
- Listina základních práv a svobod ČR, Ústava ČR
- mezinárodní lidskoprávní úmluvy
- procesní úprava – občanský soudní řád, zákon o zvláštních řízeních soudních

**MUNI
PED**

Vztahy mezi manžely

Manželství

§ 655 a násl.
občanského zákoníku

- trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon
- hlavní účel: založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc
- jedná se o statusový právní vztah
- zákonné překážky manželství – nesmí být dány, aby mohlo být manželství platně uzavřeno

Zákonné překážky

§ 671 a násl.
občanského zákoníku

- nezletilost a nesvéprávnost (tj. sňatečný věk)
  - sňatečný věk: 18 let (zletilost), výjimečně 16 let – soud povolil uzavřít manželství NEBO soud přiznal osobám svéprávnost
- omezená svéprávnost
  - nelze, pokud soud v této věci omezil svéprávnost
- jiné manželství, registrované partnerství či jiný obdobný svazek uzavřený v zahraničí
  - bigamie
- příbuzenství
  - mezi předky a potomky, mezi sourozenci – jak pokrevní, v rámci osvojení
- existence poručenství, pěstounství či svěřenectví
  - stav závislosti

Zákonné překážky

- důsledek: **neplatnost** manželství
- **předoddavkové řízení** – zkoumají se zákonné překážky
  - povinné u matričního úřadu, v jehož obvodu má být manželství uzavřeno
  - končí se: stanovením termínu u občanského sňatku, vydáním osvědčení u církevního sňatku
  - nemusí se konat, pokud jde o uzavření manželství v přímém ohrožení života

Kdy ze zákona vzniká manželství?

- svobodným a úplným **souhlasným projevem vůle snoubenců**, že spolu vstupují do manželství
  - před tím: prohlášení, že nejsou známy zákonné překážky, znají svůj zdravotní stav a zvážili majetkové poměry
  - dohoda o příjmení – v rámci předodдавkového řízení, je možné napravit i dodatečně

Snoubenci si v Brně řekli "ano" čtyři metry pod vodou

Svatba v oblacích. Pár uzavřel sňatek během letu mezi Austrálií a Novým Zélandem

Formy

– občanský sňatek

- oddávající osoba: starosta, místostarosta, pověřený člen zastupitelstva obce
- přítomnost matrikáře povinná
- prakticky kdekoliv (kterékoliv vhodné místo)

– církevní sňatek

- osoba pověřená oprávněnou církví – dle zákona o církvích a náboženských společnostech
- místo dle přepisů církve
- zajímavost: církevní sňatek je upraven v § 666 občanského zákoníku

§ 666

(1) Má-li být uzavřen církevní sňatek, musí snoubenci nejprve předložit oddávajícímu osvědčení vydané matričním úřadem, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno. Osvědčení musí obsahovat potvrzení o tom, že snoubenci splnili všechny požadavky stanovené zákonem pro uzavření manželství. Od vydání tohoto osvědčení do sňatečného obřadu nesmí uplynout více než šest měsíců.

(2) Byl-li uzavřen církevní sňatek, je oddávající povinen do tří pracovních dnů od uzavření manželství doručit matričnímu úřadu, v jehož správním obvodu bylo manželství uzavřeno, protokol o uzavření manželství s uvedením skutečností podle jiného právního předpisu.

Zajímavosti

- Uzavření manželství v **zastoupení**? ANO
  - plná moc, ale nenárokové
- Uzavření manželství v **zahraničí**? ANO
  - Uznání: zvláštní matrika Brno-střed
- Uzavření v **přímém ohrožení života**? ANO
  - v ČR: kterýkoliv organ veřejné moci (či organ oprávněné církve u církevního sňatku)
  - v zahraničí: velitel lodi či letadla plující/letící pod vlajkou ČR, velitel vojenské jednotky v zahraničí

Vzájemná práva a povinnosti

§ 687 a násl.
občanského zákoníku

- celá řada vzájemných práva a povinností, například:
  - rovnost muže a ženy
  - povinnost úcty, respektu navzájem své důstojnosti
  - povinnost žít spolu, být si věrni, podporovat
  - povinnost společně pečovat o děti a vytvářet zdravé rodinné prostředí
  - právo na informace (příjmy, jmění, činnosti – pracovní, studijní apod.)
  - zákonné zastoupené v běžných záležitostech
  - povinnost a právo spolurozhodovat o záležitostech rodiny a obstarávat záležitosti rodiny
  - právo na rozvod
  - vzájemná vyživovací povinnost
  - společné jmění manželů
  - .....

Společné jmění manželů

§ 708 a násl.
občanského zákoníku

- základem je **spoluvlastnický vztah** manželů k majetku
- jmění = souhrn majetku určité osoby a jejich dluhů = aktiva i pasiva
- vzniká nejdříve **uzavřením manželství** a zaniká nejpozději se **zánikem manželství**
- 3 režimy:

zákonný režim

smluvený režim

režim založený rozhodnutím soudu

Zákonný režim

- základní, pokud si manželé něco jiného neujednají nebo neurčí jinak soud
- součástí je to, co nabyl jeden z manželů nebo čeho nabyli oba manželé společně za trvání manželství
- nejen aktiva, ale pasiva – tj. dluhy převzaté za trvání manželství
- v běžných záležitostech – každý z manželů jedná sám za sebe
- v ostatních záležitostech – jednají společně, nebo jedná jeden se souhlasem druhého (lze udělit souhlas i následně) – pokud ne, druhý manžel se může dovolat neplatnosti

Co nespadá do SJM – výjimky

§ 709

(1) Součástí společného jmění je to, čeho nabyl jeden z manželů nebo čeho nabyli oba manželé společně za trvání manželství, s výjimkou toho, co

- a) slouží osobní potřebě jednoho z manželů,
- b) nabyl darem, děděním nebo odkazem jen jeden z manželů, ledaže dárce při darování nebo zůstavitel v pořízení pro případ smrti projevil jiný úmysl,
- c) nabyl jeden z manželů jako náhradu nemajetkové újmy na svých přirozených právech,
- d) nabyl jeden z manželů právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví,
- e) nabyl jeden z manželů náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku.

(2) Součástí společného jmění je zisk z toho, co náleží výhradně jednomu z manželů.

(3) Součástí společného jmění je také podíl manžela v obchodní společnosti nebo družstvu, stal-li se manžel v době trvání manželství společníkem obchodní společnosti nebo členem družstva. To neplatí, pokud jeden z manželů nabyl podíl způsobem zakládajícím podle odstavce 1 jeho výlučné vlastnictví. Nabytí podílu nezakládá účast druhého manžela na této společnosti nebo družstvu, s výjimkou bytových družstev.

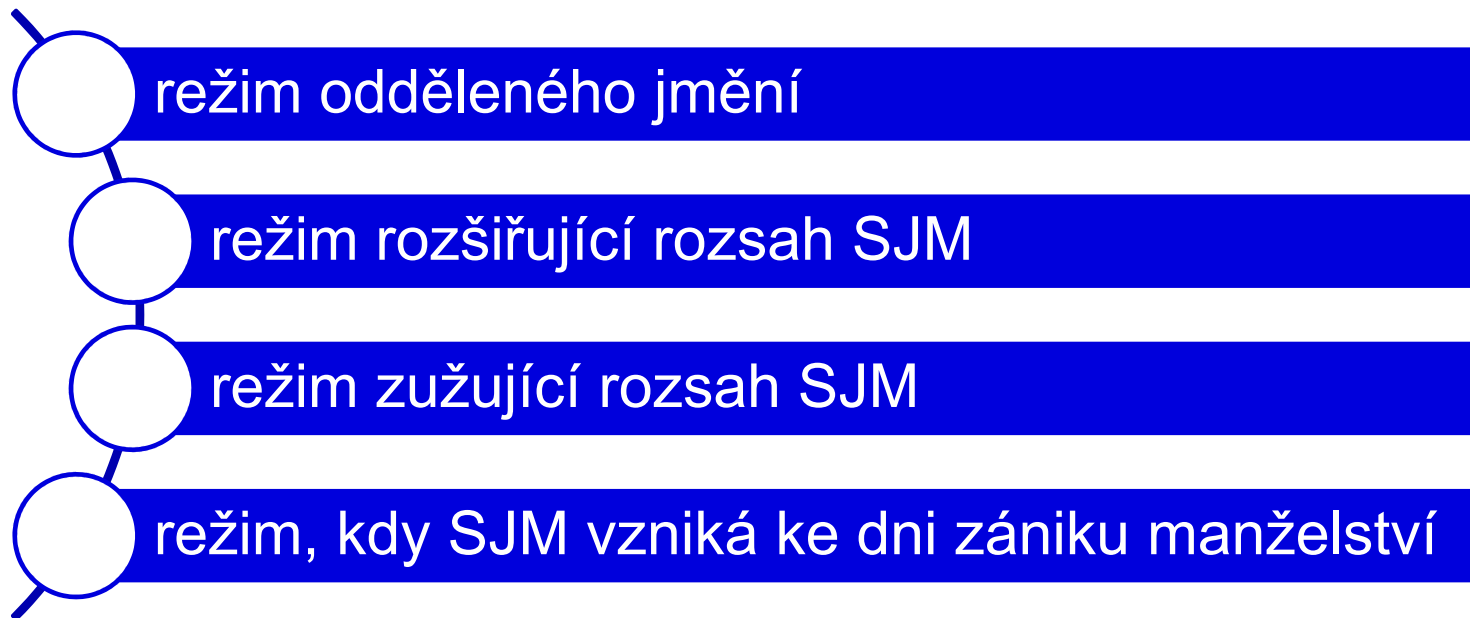
§ 710

Součástí společného jmění jsou dluhy převzaté za trvání manželství, ledaže

- a) se týkají majetku, který náleží výhradně jednomu z manželů, a to v rozsahu, který přesahuje zisk z tohoto majetku, nebo
- b) je převzal jen jeden z manželů bez souhlasu druhého, aniž se přitom jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny.

Smluvený režim

- před uzavřením manželství – předmanželská smlouva
- během manželství – od sjednání smlouvy

Režim založený rozhodnutím soudu

- úprava režimu soudem – často tam, kde není dohoda s manželem možná
- podává se žaloba k soudu

Vypořádání SJM

1. **dohoda** o vypořádání
2. vypořádání **soudním rozhodnutím**
3. **domněnka vypořádání** – do 3 let nedošlo k vypořádání dohodou ani nebyl podán návrh na vypořádání k soudu

Vyživovací povinnost mezi manžely

- kdy vzniká: uzavřením manželství a po celou dobu trvání manželství
- životní úroveň manželů není stejná
- musí jít o soulad s dobrými mravy – nezneužívá se právo
- rozsah? Tak, aby **hmotná a kulturní úroveň obou manželů byla zásadně stejná**

§ 697, 910 a násl.
občanského zákoníku

Zánik manželství

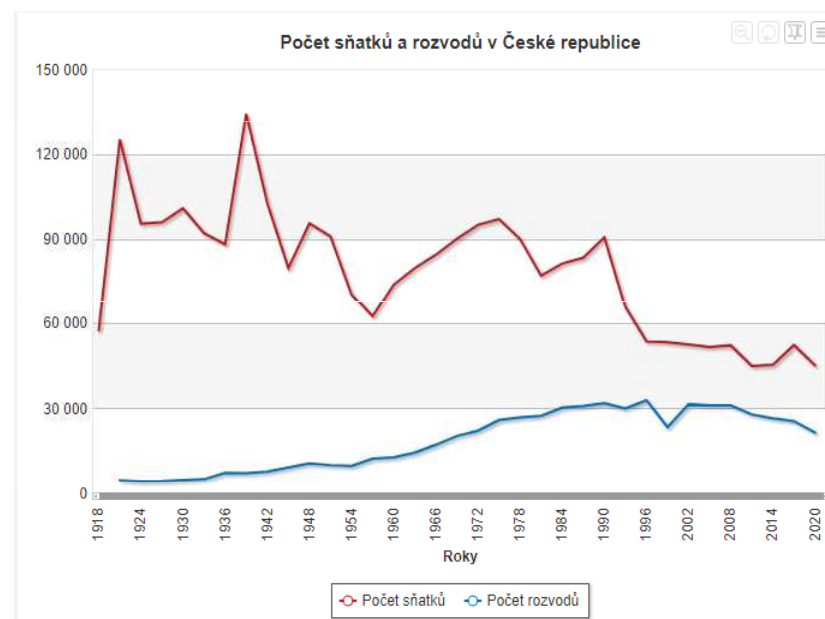
- smrt
- prohlášením jednoho manžela za mrtvého
- prohlášením manželství za neplatné
- změnou pohlaví
- zrušení rozvodem

Zrušení manželství rozvodem

§ 755 a násl.
občanského zákoníku

– 2 varianty:

1. rozvod se zjišťováním příčin rozvratu
2. rozvod bez zjišťování příčin rozvratu (tzv. smluvený rozvod)

Rozvod

- rozvod se zjišťováním příčin rozvratu
  - nezjišťuje se vina
- rozvod bez zjišťování příčin rozvratu (tzv. smluvený rozvod)
  - manželství trvá alespoň jeden rok
  - manželé spolu více jak 6 měsíců nežijí
  - předloží se dohoda o poměrech k nezletilému dítěti – musí být před rozvodem schválena
  - dohoda o péči o nezletilé (úprava poměrů dítěte po rozvodu – výkon rodičovské odpovědnosti, vyživovací povinnost dítěte)
  - dohoda o majetkovém vypořádání – majetkové poměry, bydlení, výživné po rozvodu
  - nutnost písemné formy s ověřenými (úředně) podpisy – veřejná listina, nejlépe notářský zápis

Pamatuj

- soud nikdy nerozvede manželství dříve, dokud nebudou vyřešeny děti
- až po právní moci rozsudku soudu péče o nezletilé – úprava poměrů k nezletilým dětem pro dobu po rozvodu – řízení ve věcech péče soudu o nezletilé

Soud nemusí manželství rozvést

- tzv. tvrdostní klauzule
- rozpor se zájmem nezletilého dítěte
  - soud se může obrátit s dotazem na opatrovníka, který byl dítěti ustanoven v řízení o úpravě poměrů pro dobu po rozvodu, zda rozvodu „brání“ zájem dítě – například postižení
- rozpor se zájmem manžela
  - při prokázání lze návrh na rozvod manželství zamítnout

Důsledky rozvodu

- manžel může **změnit příjmení** zpět na své dřívější příjmení (do 6 měsíců po rozvodu)
- **vyživovací povinnost mezi rozvedenými manžely** (rozvedený manžel se nedokáže sám živit, tato neschopnost má původ v manželství či v souvislosti s ním, nejde o zneužití práva, další předpoklady) – zánik smrtí, uzavřením nového manželství, u sankčního výživného – 3 roky od rozvodu či méně)
- otázka **bydlení po rozvodu**

**MUNI
PED**

DĚKUJI ZA POZORNOST